Ngārimu Daniels

Nā Henare Kingi (Ngāpuhi) Kaumātua o Te Reo Irirangi o Te Ūpoko o Te Ika

Me mihi ake ahau ki a Ngārimu Daniels, te uri o Ngāi Tūhoe, te kaiwhakapaoho mai i ngā pitopito kōrero ia haora o ngā rā o te wiki, i runga i tērā o ngā reo irirangi i roto o Tāmaki-makau-rau i a Ruia Mai 1179AM.

I tau atu ai ngā mihi ki a ia nā te rongotanga ake i whakawhiwhia ia ki tētahi hōnore i te pō i tukuna ai ēnei hōnore ki ngā kaiwhakapaoho o ngā reo irirangi katoa o te motu.

Ko Ngārimu te Māori tuatahi i eke ki te taumata kia kitea ake i roto i ngā whakawā ko wai o ngā kaipānui i ngā pitopito kōrero ka whiwhi ki te taumata tuatahi.

Ko ia tētahi i tohungia. Ko Ruia Mai te reo irirangi i tohungia mō āna nei mahi whakapaoho i roto i te reo Māori.

I roto i aku kōrero ki a ia ka whakpā māua ki tōna nei whakatupuranga ake i te wā i a ia e tamariki tonu ana. Kāhore ia i rapurapu he aha te whakautu māna ēngari hāngai tonu, nā ōna mātua. Tērā pea nā te nui o te reo i roto i tō rātou whare ā, me te whakaako i a ia kia mōhio ki te reo. Nā, ko ngā hua e rongohia ake nei mai i a Ruia Mai.

He wahine nekeneke haere me ōna nei mātua mō tētahi wā ki Ingarangi. Kāhore hoki a ia i mātau i taua wā ka uru mai a ia ki roto ki ngā mahi whakapaoho nei.

Titiro, whakarongo, tētahi o ngā whakaakoranga a ōna mātua ki a ia i te wā i a ia e tamariki ana. Ko tētahi o ngā moemoeā a Ngārimu kia whakaaro ngā poupou kōrero o ngā reo irirangi kia riro ake anō mā rātou e whakatū tētahi pō hei whakanui i ō tātou reo irirangi Māori, me taku tautoko i tēnei whakaaro.

He wahine i haere mai i roto i ngā whakaakoranga mai i ōna mātua, kia hūmarie ā, kia whakaiti. Mā ēnei kupu ruarua, e hine, e whakaoti ake ēnei kōrero mihi atu ki a koe me te teihana Māori o Ruia Mai.

Whare Ākuhata, Pū Kāea

Ko Ngārimu Daniels me tōna māmā.

Nā reira tēnā koe, tēnā koutou, tēnā tātou katoa.

He Ara Whāinga

Nā Julian Wilcox/Ngāti Tūwharetoa, Ngā Puhi, Te Arawa

Ko ngā T-Sistaz i te Pōwhakangahau a Te Poitō Whakarewa

Tērā ētahi e pōhēhētia ana he reo matua te reo Māori i te rohe o Te Whanganui-a-Tara. Inā te tokomaha o ngā Māori kei taua takiwā e noho ana, he maha anō hoki ngā kaupapa e whakamahi ana i te reo hei oranga hinengaro, hei oranga wairua.

Ko reira anō hoki te rōpū o Te Poitō Whakarewa e whakatere nei i te waka o te reo mō te hunga whanake, kei pariparihia te tai, kei mōnenehu te kura.

Kātahi te ohorere ka puta i taku kitenga i tētahi pānui e mea nei, ko te reo Wīwī kē, te reo kōrero o te rohe, whai muri atu i te reo Pākehā. Aue!

Ka wehi au, ka pāmamae! Me te mea nei, tokomaha ngā uri Wīwī kei te pitomotu o Aotearoa e noho ana.

Engari mō tēnā! Nā reira, tē aro mai i a au, he aha i pērā rawa ai te tokomaha o te hunga e aro ana ki te reo Wīwī, kia parea atu tō tātou reo ātaahua ki muri, hei kai mā te tokoiti!

Kua roa te ao e pōhēhē ana, koia pū tēnā ko te reo whaiāipō o te ao. Koia anō hoki te pōhēhē o ētahi o Ngāi Tātou nā whai anō rātou ka huri ki te ako i taua reo. Me te pōhēhē anō hoki, mā te ako i te reo Wīwī ka muia koe e te manu, anō nei he rākau